

Základní škola Krnov, Dvořákův okruh 2, okres Bruntál, příspěv. org.

STRATEGIE PREVENCE ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Základní legislativní rámec

- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon, v platném znění)
- Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění

Prioritním cílem strategie prevence školní neúspěšnosti je vytvářet školní prostředí, v němž žáci dosahují úspěchu, cítí se spokojeni a jsou si vědomi významu výchovně-vzdělávacího procesu. Zajistit prostředí, ve kterém se bude každý žák rozvíjet v souladu s jeho schopnostmi a možnostmi.

Definice školního neúspěchu: dlouhodobější selhávání žáka ve výchovně-vzdělávacím procesu (prospěch, chování, adaptace, vztahy, docházka).

Neúspěch ve škole se může projevit: výrazným zhoršením prospěchu, neplněním studijních povinností (nepřipravenost na výuku, zapomínání, chybějící zápisy, úkoly), nadměrnou a neomluvenou absencí, obtížemi v chování – porušováním školního řádu, záškoláctvím, problematickým postavením v třídním kolektivu.

Determinanty školního neúspěchu

- **Osobnostní a vzdělávací:** školní nezralost, snížené kognitivní schopnosti, nestabilita emocí, nízká či vysoká odolnost vůči zátěži či změnám (přestup na 2. stupeň, změna školy), míra motivace a volných vlastností, speciální vzdělávací potřeby (poruchy učení, poruchy chování, jiné zdravotní obtíže) aj.
- **Prostředí:** nepodnětné rodinné zázemí, problémy ve vztazích v rodině, škole či mezi vrstevníky, ohrožení sociálně patologickými jevy.
- **Docházka:** vysoká omluvená absence (zdravotní důvody), skryté záškoláctví, záškoláctví.

Neúspěchem ve škole mohou být ohroženi žáci:

- se speciálně vzdělávacími potřebami
- kteří nastoupili do školy
- kteří přestoupili na 2. stupeň ZŠ

- kteří přešli z jiné ZŠ
- se zdravotním onemocněním a dlouhodobou absencí
- u kterých nastala změna rodinné situace
- s odlišným mateřským jazykem

Postup včasné identifikace školního neúspěchu, jeho příčin a řešení

- Na pedagogické radě školy je vyhodnocována situace ve vzdělávání žáků ohrožených školním neúspěchem a všichni jsou s ní seznámeni.
- V případě zhoršení školního prospěchu jsou neprodleně informováni rodiče prostřednictvím třídních učitelů. Výchovný poradce spolu s třídním učitelem a vyučujícím daného předmětu projedná na schůzce ve škole se zákonnými zástupci neprospívajícího žáka jeho studijní výsledky a navrhne možnosti řešení.
- V případě potřeby či zájmu je nabídnuto neprospívajícímu žákovi a jeho zákonným zástupcům zprostředkování spolupráce s odborníky z PPP a SVP. Úspěšnost ve škole je podmíněna mnoha faktory. Úspěch žáka ve škole nezávisí jenom na jeho schopnostech, ale i na jeho sebehodnocení a míře sebedůvěry.

Při všech závažnějších jednáních se zákonným zástupcem je **vyhotoven zápis** z jednání, ve kterém jsou mimo jiné uvedena přijatá opatření, příp. termín kontroly plnění těchto opatření a kázeňská opatření.

V průběhu školního roku je dbáno na:

- průběžné pozorování ve výuce, o přestávkách a během školních aktivit;
- průběžné mapování a následný rozbor prací, testů, příp. sešitů;
- projednání na čtvrtletních pedagogických radách + operativní porady dle potřeby,
- individuální pohovory se žákem a zákonnými zástupci,
- spolupráce mezi členy ŠPP (školní speciální pedagog, výchovný poradce, metodik prevence, sociální pedagog) a pravidelná spolupráce mezi pedagogy a ŠPP

Nástroje pro zajištění podpory:

- Poskytování podpůrných opatření prvního stupně
- Plán pedagogické podpory=tzv. DOHODA
 - o vzniká z iniciativy učitele jednotlivých předmětů, může mít omezenou platnost nebo může být využíván po delší časové období, musí být pravidelně vyhodnocován, má ho u sebe vyučující, který DOHODU tvořil, nebo speciální pedagog
- Individuální vzdělávací plán
 - o podpůrné opatření v rámci 2. – 5. stupně, tvoříme ho na základě doporučení ŠPZ, po podpisu informovaného souhlasu a podání žádosti zákonným zástupcem

- Předmět speciálně pedagogické péče nebo pedagogická intervence
 - o zařazení žáka do skupiny zejména na základě doporučení ŠPZ, náplň je dána v doporučení
- Asistent pedagoga
 - o personální podpora je vždy daná doporučením ŠPZ
- Doporučení ze ŠPZ
 - o vyučující jsou seznámeni s doporučením pro daného žáka (speciálním pedagogem, výchovným poradcem).

Negativní vlivy prostředí

- motivace žáka k učení
- práce s klimatem třídy, začlenění žáka do kolektivu (třídnické besedy, preventivní programy aj.)
- vytvoření podmínek pro domácí přípravu i působení ve škole (po předchozí domluvě ve školní družině, ve volných hodinách, možnost přístupu k internetu ve škole aj.)
- poradenství při zajištění pravidelného doučování (v rámci školy pedagogická intervence, mimo školu prostřednictvím jiných organizací)
- možnost náhradních termínů přezkoušení
- spolupráce s rodinou a dle potřeby s jinými orgány (ŠPZ, OSPOD)

Špatná sociální situace

- podat žákovi pomoc a podporu
- ohlídat, aby se dítě nestalo terčem posměchu
- řešit problém s rodiči
- v případě přetrvávajících problémů kontaktovat příslušný OSPOD
- nabídka spolupráce s neziskovými organizacemi

Vysoká absence

- v případě dlouhodobých zdravotních potíží stanovit plán dílčích přezkoušení, po dohodě se zákonným zástupcem pomoc při zajištění zápisů učiva a zvládnutí zameškaného učiva, umožnit úpravu rozsahu učiva, umožnit distanční výuku (zadávání úkolů přes Teams), posunutí termínu klasifikace
- v případě skrytého záškoláctví je svoláno jednání se zákonnými zástupci, cílem je zjistit možné důvody skrytého záškoláctví (šikana a vztahy ve třídě, psychické problémy, negativní vztah rodiny ke vzdělání aj.), seznámit zákonné zástupce s pravidly řešení vysoké absence ve škole, nabídnout spolupráci s ŠPP, dle potřeby spolupráce s OSPOD s lékařem při omlouvání absence, nutné je nastavit intenzivnější komunikaci se zákonným zástupcem a nastavení individuálního postupu při řešení vysoké absence
- v případě záškoláctví jsou postupy dle platných předpisů (do 10 neomluvených hodin projedná absenci se zákonným zástupcem třídní učitel a informuje výchovného poradce, 10 až 25 neomluvených hodin je projednáno na výchovné komisi, v případě více neomluvených

hodin je postupováno dle stanovených předpisů, spolupráce s OSPOD, případně Střediskem výchovné péče), je nastavena intenzivnější komunikace se zákonným zástupcem a nastavení individuálního postupu při řešení vysoké absence

Nástup žáka do školy

Prevence

- Podporovat co nejdéle pozitivní motivaci – umožnit dětem zažívat úspěch a příjemné situace.
- Hodnotit žáky s ohledem na jejich individuální pokrok. Zohlednit, že každé dítě přichází do školy s odlišnou mírou připravenosti.
- Pokud dítě začne mít potíže, je důležité co nejdříve zjistit příčinu a poskytnout mu podporu.
- Spolupracovat s okolními mateřskými školami.
- Udržovat otevřenou komunikaci s rodiči – je třeba jim vše srozumitelně vysvětlovat a zapojovat je do spolupráce.

Intervence

- Pokud dítě začne selhávat, je nutné upravit vyučovací metody.
- Všechny postupy je vhodné rodičům vysvětlit, aby mohli při domácí přípravě dítěte postupovat obdobně a zaměřit se na konkrétní obtíže.
- Při výraznějších problémech je nezbytná přesná diagnostika příčin – konzultace se školním speciálním pedagogem a případné vyšetření v PPP nebo SPC.

Přestup žáka na druhý stupeň

- Dopřát žákům dostatek času na adaptaci na nové prostředí a učitele.
- Zajistit efektivní komunikaci mezi učiteli 1. a 2. stupně – předávání zkušeností o způsobu práce žáků, pravidlech hodnocení a řešení problémových situací.
- Realizovat adaptační bloky na začátku září – učitel má možnost lépe poznat své žáky, společně prožijí příjemné aktivity, které podpoří vzájemnou důvěru a soudržnost kolektivu.

Změna školy

- Změna školy znamená změnu školního vzdělávacího programu – soulad musí zajistit vyučující.
- Neznamená to, že je povinností učitelů žáka vše doučit (za změnu školy je odpovědný rodič), ale je vhodné žákovi vytvořit podpůrnou síť – komunikace učitel – rodič – žák – informovanost, jak žák zvládá adaptaci atd.

Konkrétní formy práce s neúspěšnými žáky

Pro úspěšnost programu jsou podstatné především formy a metody práce využívané učitelem, ke kterým zejména patří:

- snažíme se problém zachytit co nejdříve a odhalit příčiny neúspěšnosti
- úzce spolupracujeme s PPP, SPC a rodiči
- pomáháme rodičům zajistit nejrozumnější odborná vyšetření
- uplatňujeme individuální přístup k žákům, respektujeme jejich individuální tempo a posilujeme motivaci žáků
- nabízíme žákům individuální konzultace po vyučování nebo před vyučováním, možnost konzultací
- pro zjišťování úrovně vědomostí a dovedností žáků volíme takové formy a druhy zkoušení, které odpovídají schopnostem žáka a posilují pozitivní motivaci
- v hodnocení se zaměřujeme na pozitivní výkony žáka, a tím podporujeme jeho pozitivní motivaci k učení
- užíváme podpůrných aktivit – oznámení písemné práce, stanovení termínu zkoušení z konkrétního učiva, umožnění opakovaného opravného pokusu
- používání podpůrných pomůcek při samostatné práci – přehledy, tabulky, kalkulačky– dle charakteru předmětu, které pomohou žákovi lépe se orientovat v učivu
- nezdůrazňujeme nedostatky a chyby žáka

Součástí prevence školní neúspěšnosti je rovněž **kariérové poradenství**. Žáci v rámci výuky občanské výchovy a volby povolání (v 9.ročníku) i dalších předmětů poznávají své schopnosti a předpoklady pro uplatnění na trhu práce a uvědomují si propojení základního vzdělání s volbou střední školy a budoucím povoláním. Zapojují se do workshopů pořádaných středními školami, besed o volbě povolání i do různých školních akcí, projektů a zájmových kroužků, které mají za cíl posílit jejich motivaci k učení.

Personální role při prevenci a řešení školní neúspěšnosti

Úzká spolupráce pedagogických pracovníků (třídní učitel, vyučující jednotlivých předmětů) se ŠPP, žákem a jeho zákonnými zástupci. Pracovníci ŠPP mají rozděleny kompetence, dle charakteru a příčiny školní neúspěšnosti pracuje se žákem buď školní speciální pedagog, sociální pedagog, výchovný poradce či metodik prevence, vždy ve spolupráci s ostatními zainteresovanými pedagogy a vedením školy.) Dle potřeby také spolupráce se školským poradenským zařízením (ŠPZ - PPP, SPC), Odborem sociálně právní ochrany dětí (OSPOD) aj.

Ředitelka školy: podporuje DVPP v této oblasti; koordinuje řešení krizových situací, spolupracuje se ŠPP a pedagogy; informuje se o prospěchu a chování všech žáků (pedagogické rady, provozní porady, hospitace aj.), sleduje klima školy.

Třídní učitel, vyučující předmětů: TU informuje žáky a zákonné zástupce o školním řádu, příp. dalších vnitřních předpisech školy, včetně působení ŠPP a v této souvislosti předává informace

o tom, na koho se obrátit, nastanou-li u žáka problémy ve vzdělávání. Průběžně sleduje prospěch a chování žáků, podporuje pozitivní klima třídy. Řeší projevy školního neúspěchu ve spolupráci se ŠPP a vedením školy. Průběžně informuje žáky a zákonné zástupce o výsledcích vzdělávání. Podporuje rozvoj žáků a jejich vzdělání (dle individuálního vývoje a potřeb žáků).

Zákonný zástupce: V případě školního neúspěchu žáka úzce spolupracuje s třídním učitelem či jiným pedagogem, pracovníkem ŠPP či s vedením školy, spolupracuje s ŠPZ. Podporuje a motivuje své dítě k pravidelné domácí přípravě, zajišťuje základní podmínky pro úspěšnou domácí přípravu (denní režim, klid na domácí práci, organizace pracovního místa aj.), emočně podporuje dítě při zvládání nároků školy, sleduje výsledky jeho výchovně vzdělávacího procesu. Postupuje dle dohodnutých a nastavených pravidel, poskytuje škole zpětnou vazbu.

Aby byla prevence školní neúspěšnosti žáka účinná, je důležitá součinnost se zákonnými zástupci – jsou vnímáni jako partneři stejně tak jako žák, s nímž jsou přijatá opatření projednávána formou přiměřenou jeho věku a schopnostem.